

Reservasjon: Dette prosjektet har mottatt støtte fra EU. Innholdet representerer utelukkende synspunktene til forfatterne. EU er ikke ansvarlig for bruken av informasjonen i dette dokumentet.

Delfinansiert av
Den europeiske union

Prosjekt: 2021-1-PL01-KA220-ADU-000035200

Nøkkelpetanser for personer 50+

RAPPORT

Utdanningstilstanden når det gjelder sentrale kompetanser og målgruppens behov (personer over 50 år) i Norge

Prosjektresultat 1 - Metode for kursene «Nøkkelpetanser for personer over 50+» (del 1)

Gratis publisering

LEDET AV: MIA
2022

Prosjektresultat 1 - Metode for kursene «Nøkkelkompetanser for personer over 50 +» (del 1)

Rapport Utdanningstilstanden når det gjelder sentrale kompetanser og målgruppens behov (personer over 50 år) i Norge

Versjon: norsk

Ladet av: MiA

innenfor prosjektet 2021-1-PL01-KA220-ADU-000035200, „ Nøkkelkompetanser for personer 50+”

Prosjektet gjennomføres under Erasmus+ programmet, fra 1 februar 2022 til 30 november 2023 av et konsortium: Deinde Sp. z o. o. (Polen), Institut Saumurois de la Communication (Frankrike), INERCIA DIGITAL SL (Spania), Stiftelsen Mangfold and Arbeidslivet (Norge).

Reservasjon: Dette prosjektet har mottatt støtte fra EU. innholdet representerer utelukkende synspunktene til forfatterne. EU er ikke ansvarlig for bruken av informasjonen i dette dokumentet.

Delfinansiert av
Den europeiske union

1.0 Introduksjon

2.0 Grunnleggende ferdigheter I Norge

2.1 Beskrivelse av ferdigheter og nivåer

2.2 Profiler - grunnleggende ferdigheter i ulike profesjoner

3.0 Eldre studenter I den norske konteksten

4.0 Oppsummering

5.0 Anbefalinger til videre lesing/kilder

1. Introduksjon

Den aldrende befolkningen i Europa, samt et arbeidsmarked med større krav til utdanning, har medført nye utfordringer for utdanningssystemene og arbeidsmarkedspolitikken på det europeiske kontinentet.

Den økende digitaliseringen har bidratt til endringer i arbeidsoperasjonene i flere sektorer. Ferdighetene som trengs for å fungere i arbeidsmarkedet og i livet ellers, er i endring. Hvordan disse utfordringene møtes av myndigheter og andre interessenter varierer fra region til region. Livslang læring er et begrep som har slått rot både innenfor formell og uformell utdanning de siste årene. Er læringsmulighetene de samme for alle? Hvordan er forholdene for læring for de over 50 år?

Den europeiske kommisjonen arbeider med EUs medlemsland for å støtte og fremme utvikling av nøkkelkompetanser og grunnleggende ferdigheter for alle, fra ung alder og gjennom hele livet.

Rådets anbefaling fra 22 mai 2018 om nøkkelkompetanser for livslang læring understreker at personer trenger de riktige ferdighetene og kompetansene for å understøtte gjeldende levestandard, støtte høy sysselsetting og fremme sosial stabilitet for framtidens samfunn og arbeidsliv.

Å støtte personer i Europa med å tilegne seg ferdighetene og kompetansene som trengs for å fremme selvrealisering, helse, ansettelse og sosial inkludering bidrar til å støtte Europas fleksibilitet i en tid med hurtige og merkbare endringer.

Lengre ned i anbefalingen kan vi lese at «Medlemsland bør støtte retten til inkluderende utdanning av god kvalitet, trening og livslang læring, og sikre muligheter for alle til å utvikle nøkkelkompetanser ved å bruke «Nøkkelkompetanser for livslang læring - et europeisk rammeverk».

Som et ikke-medlemsland har Norge ikke tatt inn hele anbefalingen i sin politikk for grunnleggende ferdigheter eller livslang læring. Som EØS-stat, anerkjenner Norge anbefalingen, og anvender den som en referanse. De praktiske implikasjonene av anbefalingen er derimot begrenset. Dette kapitlet vil derfor undersøke nøkkelkompetanse/grunnleggende ferdigheter og rollen til eldre deltakere (over 50 år) i Norge ved å introdusere og bruke det nasjonale rammeverket for grunnleggende ferdigheter. Disse definisjonene brukes på alle nivåer - fra lærere til utdanningspolitikere.

Dette kapitlet vil belyse “grunnleggende ferdigheter”, som muligens er et mer begrenset begrep enn “nøkkelkompetanser” som anvendes i EU landene. Begge begrepene handler om hvordan ferdigheter er klassifisert forstått og anvendes, og hvordan de brukes i lærernes daglige arbeid.

“Grunnleggende ferdigheter er viktig for å gjøre personer i stand til å fungere godt i sine hverdagsliv og for å sikre deltakelse i arbeidslivet. Utdanning fremmer demokratisk deltakelse, kulturell utvikling og selvfølelse og identitet hos den enkelte. Vi trenger både kunnskaper og ferdigheter for å adressere de stadig mer kompliserte utfordringene i samfunnet, og for å kunne utvikle oss som mennesker og oppnå selvrealisering.»

(EACA National policies platform,
Norway overview
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/norway_en)

I dette kapitlet vil det også reflekteres over hvordan yrkesdeltakelsen og pensjonsalderen påvirker formell og uformell læring for eldre kohorter i Norge. Til slutt vil leseren få nyttige lenker og kilder til mer informasjon om emnet grunnleggende ferdigheter og deltakere over 50 + i Norge.

2.0 Grunnleggende ferdigheter i Norge

Kompetanse Norge er det nasjonale organet for livslang læring i Norge. Kompetanse Norge skal styrke deltakelsen i formell, ikke formell og uformell utdanning på forskjellige måter, blant annet ved å fordele støtte til organisasjoner innenfor fag- og voksenopplæring. De har ansvar for Norsk som andrespråk prøvene, samt samfunnskunnskapstesten innvandrere som ønsker å søke om statsborgerskap må ta. I tillegg har Kompetanse Norge utviklet verktøy og retningslinjer for voksenopplæring og grunnleggende ferdigheter. De har også utviklet yrkesprofiler med konkrete eksempler på grunnleggende ferdigheter i ulike yrker. Fra 1.7. 2021 ble Kompetanse Norge en del av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, som ligger under Utdannings- og forskningsdepartementet.

De fem grunnleggende ferdighetene er lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter. Disse ferdighetene er en forutsetning for å delta i utdanning i samfunnet og i arbeidslivet.

Disse ferdighetene er knyttet til den økende digitaliseringen, som igjen er drivkraft til endringene i samfunnet. Når vi sammenligner de norske grunnleggende ferdighetene med de europeiske nøkkelkompetansene, gir ikke de norske grunnleggende ferdighetene et så fullstendig bilde av kompetanser man trenger i en moderne verden. Likevel kan man argumentere for at enkelte elementer av de grunnleggende

**Delfinansiert av
Den europeiske union**

ferdighetene er nyttig for f.eks. entreprenørskap og borgerrettigheter, slik som nøkkelkompetansene i det europeiske rammeverket.

2.1 Beskrivelse av ferdighetene og nivåene

Kompetanse Norge anvender et system med tre nivåer for hver ferdighet.

Beskrivelsene på hvert nivå baserer seg på læringsmål for hvert nivå, og gir en anslagsvis beskrivelse på hvor man kan plassere en voksen deltaker basert på det ferdighetsnivået de har på et gitt tidspunkt, og hvilke læringsmål denne deltakeren bør ha videre. Lærere innenfor fagopplæring pleier å henvise til deltakernes grunnleggende ferdighetsnivå i planlegging av læring.

På hvert kompetansenivå er en beskrivelse av nivåene basert på læringsmålene på hvert av dem, og dette gir en indikasjon på hvor deltakeren kan plasseres basert på nåværende ferdighetsnivå. Det er vanlig å referere til Kompetanse Norge/UDIR sine nivåer blant lærere i fagutdanning i Norge.

1. Lesing og skriving, nivå 1-3.

Nivå 1 – læringsmål

Å kunne lese og skrive på nivå 1 innebærer at en kan lese og skrive korte og kjente tekster en møter ofte. En kan trenge støtte når en leser og skriver i nye situasjoner.

Nivå 2 – læringsmål

Å kunne lese og skrive på nivå 2 innebærer at en kan lese og skrive oversiktlige tekster. En forholder seg aktivt til skriftlig informasjon, og har strategier for å videreutvikle ferdighetene. En kan bruke lesing og skriving i nye situasjoner, til læring, og til å løse en del utfordringer i hverdagen.

Nivå 3 – læringsmål

Å kunne lese og skrive på nivå 3 innebærer at en behersker formelle krav til et mangfold av tekster. En leser og skriver på en selvstendig, kritisk og fleksibel måte, og velger strategier ut fra sammenheng og behov.

Kompetanse Norge har flere og mer detaljerte eksempler på lese- og skrivestrategier på hvert nivå, for å bidra til en riktig plassering av deltakeren gjennom konkrete eksempler. Noen av disse eksemplene samsvarer ikke nødvendigvis med hva eldre deltakere legger i lese- og skrivekyndighet. Dette er eksempler som å tolke grafer og tabeller, fylle ut skjemaer med uvanlig struktur, evaluere informasjonskilder osv.

Regneferdigheter, nivå 1-3

Nivå 1 - læringsmål

Å kunne regne som grunnleggende ferdighet på nivå 1, innebærer at en forstår enkel matematisk informasjon i hverdagen, og tar i bruk enkel regning i kjente sammenhenger med og uten hjelpemidler.

Nivå 2 - læringsmål

Å kunne regne som grunnleggende ferdighet på nivå 2, innebærer at en forholder seg aktivt til matematisk informasjon, bearbeider informasjonen, og bruker regning i ulike situasjoner.

Nivå 3 - læringsmål

Å kunne regne som grunnleggende ferdighet på nivå 3, innebærer at en forstår og bruker matematisk informasjon. En kan bruke sin kunnskap til å gjøre egne vurderinger, og kommunisere og presentere matematisk informasjon i ulike sammenhenger.

I tillegg til de generelle beskrivelsene på ulike nivåer, gir Kompetanse Norge en detaljert beskrivelse av praktiske ferdigheter for hvert nivå. Noen av dem inkluderer også digitale ferdigheter, geometri og statistikk. Eksempelvis: Enkel bruk av kalkulator, fordobling og halvering av summer, enkel bruk av regneark, bruk av måleverktøy, og bruk av digitale verktøy til å systematisere informasjon og kalkulere inntekt, kreditt, lån og sparing.

Digitale ferdigheter nivå 1-3

Nivå 1- læringsmål

Digitale ferdigheter på nivå 1 innebærer at en forholder seg til digital informasjon når det er nødvendig, og tar i bruk enkle digitale verktøy, samt kjenner til enkle nettvettregler. En trenger opplæring for å ta i bruk nye verktøy eller tjenester.

Nivå 2 - læringsmål

Digitale ferdigheter på nivå 2 innebærer at en forholder seg aktivt til digital informasjon, og kan bruke informasjonen i nye sammenhenger og situasjoner. Digitale verktøy og tjenester er kjent og blir benyttet. En har en økt bevissthet i forhold til nettvett og digital dømmekraft.

Nivå 3- læringsmål

Digitale ferdigheter på nivå 3 innebærer at en bruker sammensatte digitale verktøy og tjenester på en reflektert måte. En bruker aktivt digitale tjenester tilpasset situasjon og hensikt, og aktiv bruk er en naturlig del av hverdagen i de fleste situasjoner. En setter seg raskt inn i nye bruksområder, og er en bevisst og reflektert bruker.

Kompetanse Norges konkrete eksempler på ferdighetsvurdering og læringsmål for digitale ferdigheter handler om ulike nivåer på informasjonssøk, klassifisering og reproduksjon av informasjon, ulike nivåer på digitale kommunikasjonsstrategier, og sist men ikke minst,- graden av uavhengighet når en tar i bruk nye, tidligere ukjente teknologiske verktøy.

Siden det har vært en digitalisering av samfunnet, er noen digitale ferdigheter allerede inkludert I lese,-skrive og matematiske ferdigheter. Derfor vil noen beskrivelser av digitale ferdigheter være plassert innenfor disse ferdighetene.

4. Muntlige ferdigheter, nivå 1-3

Nivå 1 - læringsmål

Muntlige ferdigheter på nivå 1 innebærer at en kommuniserer enkelt i kjente sammenhenger. En oppfatter hovedinnholdet i beskjeder og instruksjoner, og bruker enkle strategier for kommunikasjon.

Nivå 2 - læringsmål

Muntlige ferdigheter på nivå 2 innebærer at en kommuniserer aktivt om temaer av interesse i kjente sammenhenger. En kan ivareta egne interesser og behov i hverdagen, og videreutvikle egen muntlig kommunikasjon ut fra behov.

Nivå 3 - læringsmål

Muntlige ferdigheter på nivå 3 innebærer at en kommuniserer fleksibelt og effektivt både i kjente og ukjente sammenhenger. En kan delta aktivt i meningsutveksling i offentlige og private sammenhenger, og ta ansvar i kommunikasjonen.

Muntlige ferdigheter deles inn i tre områder: kommunikasjons- og læringsstrategier, lytte og respondere, og tale og kommunisere. Det er praktiske eksempler for hvert vurderingsnivå.

På samme måte som lese/skrive delen kan denne delen lett oppfattes som ferdigheter som retter seg mot migrantbefolkningen. Men majoriteten av tilskuddene til opplæring for å bedre disse ferdighetene tildeles deltakere med norsk bakgrunn.

Å kjenne igjen normer og kotyme for ulike kommunikasjonssituasjoner på jobb og privat, og forstå og kunne formidle muntlige sikkerhetsrutiner, delta i møter, ta notater og kommunisere effektivt og høflig med kollegaer man være utfordrende også for morsmålsbrukere.

2.2 Profiler - grunnleggende ferdigheter i ulike yrker

Kompetanse Norge har også utformet yrkesspesifikke standarder for hver grunnleggende ferdighet. Dette finnes for 19 yrker - fra pleieassistenter og elektrikere til taxisjåfører og rørleggere. Det er detaljerte beskrivelser av forskjellige yrkesrelaterte oppgaver sortert etter hyppighet: I profesjon X gjør man Y hver dag, ofte, av og til. Dette er nyttig for å fremme oppmerksomhet om hvordan ferdighetene ser ut i en kontekst. Profilene er først og fremst ment som verktøy for arbeidsgivere og lærere slik at de kan vurdere behovet for å lære grunnleggende ferdigheter på arbeidsplassen, og utforme en passende læreplan for den spesifikke bransjen.

Digitale ferdigheter	
<p>Hver dag vil reindrifstøveren</p> <ul style="list-style-type: none"> • sende og motta tekstmeldinger • føre oversikt over egen aktivitet som dokumentasjon i forhold til reindrift • sjekke og sende e-post til eier eller kolleger • holde seg oppdatert via sosiale nettverk <p>Regelmessig vil reindrifstøveren</p> <ul style="list-style-type: none"> • sende e- post med vedlegg • bruke ulike standard dataprogrammer • legge inn tall og opplysninger i regneark • sammenligne priser fra forskjellige leverandører på Internett • sjekke vareinformasjon på nett • finne bruksanvisninger og informasjon på Internett • bruke digitale bilder som dokumentasjon ved uhell ol. • bestille varer på internett • lagre avtaler og dokumenter digitalt <p>Av og til vil reindrifstøveren</p>	<ul style="list-style-type: none"> • finne oppdatert regelverk for dyrehold og HMS via internett • lage presentasjoner med statistikk og diagrammer fra egen drift • delta i debatter og legge inn egne synspunkter knyttet til egen kultur og næring på nett • bruke digitale kart, GPS • bruke offentlige portaler, for eksempel Altinn, Skatteetaten og legge inn egne data • bruke elektroniske skjemaer knyttet til reindrift <p>I Kunnskapsløftet er det definert fem ferdigheter som utgjør grunnleggende forutsetninger for læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv.</p>

Digitale ferdigheter for en reinsdyrbeiter. Kilde: Kompetanse Norge

Delfinansiert av
Den europeiske union

Profilene har blitt laget i samarbeid med organisasjoner, selskaper, lærere og representanter for bransjene. De er tilgjengelige både som fysiske og digitale brosjyrer på nettsiden til Kompetanse Norge.

For mer informasjon om grunnleggende ferdigheter og deres rolle i voksenopplæring i Norge, vennligst se www.kompetansenorge.no.

3. Eldre deltakere i en norsk kontekst

Høy deltakelse I arbeidslivet

Fig. 1 Labour force participation rate, 55-74 years. All, 2021. (Percent)

Source: Statistics Norway 2022.

Det er ingen eksplisitt nasjonal strategi for deltakere over 50 I Norge. Generell politikk om livslang læring og læring på arbeidsplassen er spesielt viktig for denne gruppen siden de har så høy deltakelse i arbeidslivet. Norge er et land med en aldrende befolkning, lav arbeidsledighet og et dyrt velferdssystem. Det er et sterkt press for å holde personer I produktivt arbeid så lenge som mulig, noe som viser seg i initiativer, reformer og en generell holdning til rollen eldre arbeidstakere har på arbeidsmarkedet.

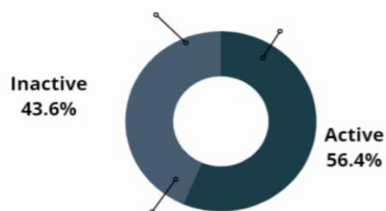
Et konkret eksempel på sistnevnte, er 2011 pensjonsreformen, som gjorde det mulig å kombinere fullt arbeid med pensjonsinntekt. Dermed ble det på samme tid lønnsomt å utsette både det å slutte i arbeidslivet og å ta ut pensjon. I 2015 høynet regjeringen aldersgrensen for beskyttelse av ledre arbeidstakere mot oppsigelse pga alder I privat sektor fra 70 til 72 år.

Den generelle pensjonsalderen i Norge er 67 år, men det er et fleksibelt system for pensjonsuttak, som gjør det mulig å slutte ved fylte 62 år. Siden noen yrker har en lavere pensjonsalder, bidrar dette til at kun en tredel av 67-åringene er i arbeid i Norge (SSB, 2022). I OECD sammenheng har Norge høy arbeidsdeltakelse for aldersgruppen fra 55-64 år.

Det bør også nevnes at 3 % av den arbeidende befolkningen er 67-74 år gammel. Arbeidsdeltakelsen I gruppen 55-74 år er høy for begge kjønn (figur 1,2,3).

Fig. 2 Labour force participation rate. Men. 55-74 years. 2021. (Percent)

Source: Statistics Norway 2022.

Fig. 2 Labour force participation rate. Women. 55-74 years. 2021. (Percent)

Source: Statistics Norway 2022.

Inkluderende arbeidskultur og Arbeidsmiljøloven

Arbeidslivet er sterkt regulert, og det er effektiv politikk som fremmer inkludering. Dette gjør at eldre arbeidstakere beholder jobbene lenger. Arbeidsmiljøloven gir arbeidsgivere en plikt til å tilpasse arbeidsforholdene slik at alle, også eldre ansatte, kan gjennomføre arbeidet på en god måte. Eldre arbeidstakere har gjennom denne loven en ekstra ferieuke per år.

I kapittel 4, seksjon 4.2 står det:

“Krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling”:

“I utformingen av den enkeltes arbeidssituasjon skal:

- a. det legges til rette for at arbeidstaker gis mulighet for faglig og personlig utvikling gjennom sitt arbeid,
- b. arbeidet organiseres og tilrettelegges under hensyn til den enkelte arbeidstakers arbeidsevne, kyndighet, alder og øvrige forutsetninger,
- c. det legges vekt på å gi arbeidstaker mulighet til selvbestemmelse, innflytelse og faglig ansvar,
- d. arbeidstaker så langt som mulig gis mulighet til variasjon og for å se sammenheng mellom enkeltoppgaver,
- e. det gis tilstrekkelig informasjon og opplæring slik at arbeidstaker er i stand til å utføre arbeidet når det skjer endringer som berører vedkommendes arbeidssituasjon.”

(Arbeidsmiljøloven, 2006, §4)

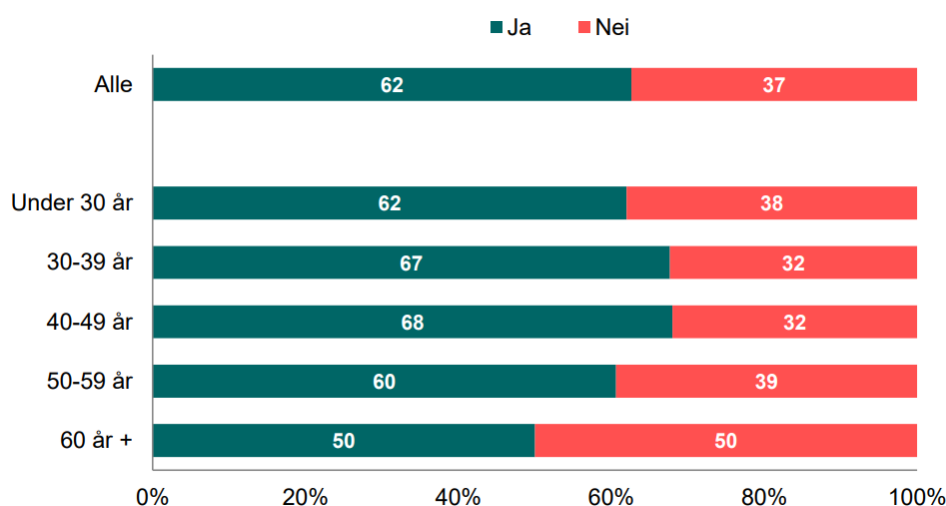
Delfinansiert av
Den europeiske union

På grunn av at arbeidsgivere har forpliktelser til å tilby opplæring, spesielt relatert til e) og kan erfare sanksjoner dersom tilpasset opplæring ikke blir tilbudt, er deltakelse i formell og uformell opplæring i Norge høy.

Deltakelse av eldre arbeidstakere i formell og uformell opplæring på jobben

Norsk seniorpolitisk barometer (2019), kartlegger oppfatninger og holdninger til seniorpolitiske saker i arbeidslivet hvert år. På spørsmål om aldersdiskriminering, svarer 77 % av respondentene (alle i den aktive arbeidsstyrken) «sjelden» eller «aldri» på utsagnet “Eldre arbeidstakere får delta mindre i læring og kurs i arbeidstiden enn andre. Dette betyr at de ikke har erfaring med denne type diskriminering.

Når de ble spurt om deltakelse i uformell eller formell læring på arbeid de siste 12 månedene, var gjennomsnittet blant respondentene 62 %. For respondentene over 60 år, var resultatet lavere, 50 %.

Tabell 1 Har du deltatt i formell eller uformell læring på jobben de siste 12 månedene? Ja/nei. Kilde: Norsk seniorpolitisk barometer 2019.

Læring på arbeid er både en nødvendighet og en motivasjon i norsk arbeidsliv. Ifølge OECD (Working better with age Norway, assessment and recommendations, 2014) viser forskning at eldre arbeidstakere ofte er mest motivert til å ta kurs og utdanning som er tett relatert til deres arbeidssituasjon. En grunn til at eldre arbeidstakere kan få optimale treningsmetoder og intensitet til forskjell fra yngre, er at det er kortere tid mellom trening og nyttiggjøring av treningen.

Læring for voksne er en nyttebasert aktivitet. Yngre personer vil sette pris på en mulighet for å øke sine formelle kvalifikasjoner, eller delta i studier som ikke direkte er relatert til der arbeid, for å øke sin verdi på arbeidsmarkedet, mens for eldre arbeidstakere vil dette være knyttet til mestring av nye ferdigheter og krav i det daglige arbeidet. Derfor har eldre arbeidstakere med fokus på uformell læring.

Eldre arbeidstakere i andre former for læring

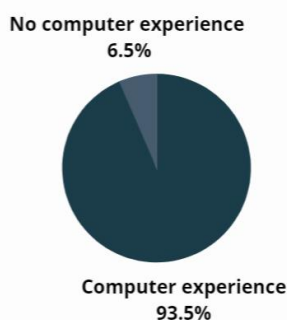
I OECDs rapport “Working better with age Norway – assessment and recommendations” (2014) ble det påpekt at det var nødvendig å øke deltakelsen av eldre

i arbeidslivet. En relativt stor del av eldre arbeidstakere mottar uførepensjon og får derfor ikke opplæring i arbeidslivet.

NAV tilbyr kurs til de som er arbeidsledige for å bidra til at de kommer inn i arbeidslivet. Derfor er det et press både for å lære og å komme inn i arbeid. Det er ingen tilgjengelige data på aldersfordelingen blant deltakere i disse gruppene. I tillegg til det offentlige, har tredje sektor tradisjonelt spilt en viktig rolle i utdanning og læring i det norske samfunnet. Som den Europeiske kommisjonen framhever i «Lifelong learning strategy» (2020) tilbyr NGOer, frivillige og interesseorganisasjoner et spekter av

Fig. 6 Percentage of adults with no/limited computer experience. 55-65 years. 2019. (Percent)

Source: PIAAC 2019.

muligheter, og samarbeidet mellom tredje sektor, offentlige og private aktører har sterke tradisjoner i Norge. Den nordiske skolemodellen folkehøgskole, som fokuserer på uformell læring inspirert av den danske poeten N.F.S.Grundtvig, bør også nevnes. Vanligvis bor deltakerne på skolen hele året, og studiene er tilpasset unge voksne, men det finnes skoler som har kortere kurs for eldre aldersgrupper, som passer bedre for deres behov. Deltakelse på folkehøgskole gir rett til stipend og studielån som ellers er reservert for formell utdanning.

De økte mulighetene for fjernundervisning spiller også en rolle i å gi flere tilgang til læring - både geografisk og i forhold til funksjonsvariasjoner og alder. De digitale ferdighetene i befolkningen er gode (figure 6), men det er digitale kompetansegap mellom minoritets og majoritetsbefolkningen.

Ifølge Guthu and Holm (2010) har migrantbefolkningen generelt lavere digitale ferdigheter. Lav digital kompetanse er knyttet til alder, utdanningsnivå og arbeid. En eldre person med lite utdanning og migrantbakgrunn vil derfor få en dobbelt barriere, spesielt hvis de blir forventet å mestre de grunnleggende digitale ferdighetene for å få tilgang til kurs i andre ferdigheter som er nødvendige for å få jobb eller komme tilbake i arbeidslivet.

4.0 Oppsummering

Norge bruker ikke Rammeverket med de europeiske nøkkelkompetansene som basis for grunnleggende ferdigheter, hverken i administrasjon, politikkutforming, eller i læreplaner utformet av det nasjonale organet for livslang læring. De norske grunnleggende ferdighetene består av fem kategorier – lesing, skriving, regning, digitale ferdigheter og muntlige ferdigheter. De inneholder derfor ikke det samme som de europeiske. De grunnleggende ferdighetene deles inn i tre nivåer, og det nasjonale organet har utformet vurderingsverktøy basert på spesifikke yrker.

Delfinansiert av
Den europeiske union

Deltakelsesnivået i formell og uformell læring i eldre kohorter i befolkningen er relativt høyt grunnet høy deltakelse i arbeidslivet i denne aldersgruppen. Arbeidslivspolitikken vektlegger inkludering, og det ser ut til å være et lavt nivå av diskriminering. Å vedlikeholde ferdigheter for å kunne delta i arbeidsmarkedet har en tosidig effekt - det bidrar både til rekruttering og opprettholdelse av arbeidsforhold. De eldre arbeidstakerne deltar i uformell utdanning som gjør dem i stand til å følge med i endringer i arbeidslivet, og de yngre investerer tid i studier som vil gi dem karrieremuligheter og avansement.

Det er alternative læringsarenaer som øker mulighetene for de over 50 som er utenfor arbeidsstyrken. Kurs via NAV, utdanningsmuligheter via tredje sektor og skoler som er spesialisert innen uformell læring som passer for eldre. Det høye nivået på digitale ferdigheter i befolkningen gjør læring tilgjengelig for deltakerne, samtidig som kombinasjonen av lave digitale ferdigheter, høy alder og migrantbakgrunn er en konkret barriere for å få tilgang til læringsmuligheter.

Nyttige lenker:

Senter for seniorpolitikk www.seniorpolitikk.no, interesseorganisasjon for seniorpolitikk

KompetanseNorge www.kompetansenorge.no nasjonalt organ for kompetansepolitikk

Voksenopplæringsforbundet nasjonal paraplyorganisasjon for voksnes læring i Norge
<https://www.vofo.no/>

Lifelong learning strategy of Norway https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/norway/lifelong-learning-strategy_en#:~:text=Lifelong%20learning%20is%20an%20important,skills%20throughout%20their%20whole%20life.

Kilder:

Bjørkeng, Birgit (ed.). (2018). *Ferdigheter i voksenbefolkningen Resultater fra den internasjonale undersøkelsen om lese- og tallforståelse (PIAAC)*, SSB

Council of Europe, Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance.). ST/9009/2018/INIT

<https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/about/key-competences>

Directorate for Employment, Labour and Social Affairs (2014). *Working Better with Age NORWAY Assessment and main recommendations*

**Delfinansiert av
Den europeiske union**

European Commission (2022). Lifelong Learning strategy of Norway. *Eurydice*. Retrieved from https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/norway_en

Guthu, Lene & Holm, Sigrid (2010): *Innvandrere på nett. En analyse av innvandreres digitale kompetanse*, VOX

Hellevik, Tale & Herlofson, Katharina (2020): 67+ and still working. The importance of earlier job situation and retirement plans for extended careers, *Nordisk välfärdsforskning*, pp 95-108 <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.2464-4161-2020-02-03>

Jære, Lisbet (2019). Seniorer ønsker videreutdanning men ikke for enhver pris. *Viderebloggen*

<https://www.viderebloggen.no/seniorer-onsker-videreutdanning-men-ikke-for-enhver-pris/>

Ministry of Education. (2017). *Norwegian Strategy for Skills Policy 2017-2021*

Senter for seniorpolitikk (2019). *Norsk seniorpolitisk barometer 2019 Yrkesaktiv befolkning* [report]. Ipsos

<https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2019-11/endelig-rapport-yrkesaktive.pdf>

Working Environmental Act (2006). *Act relating to working environment, working hours and employment protection, etc.* LOV-2020-06-19-69. Arbeidstilsynet <https://www.arbeidstilsynet.no/en/laws-and-regulations/laws/the-working-environment-act/>

